

RESTAURÁTORSKÁ DOKUMENTACE

Restaurátorský průzkum a restaurátorský záměr - 2014

**Kamenné architektonické prvky, články, omítky stěn a klenby interiéru ochozu
– Kostel sv Bartoloměje**

Lokalizace památky

Kraj: Středočeský

Okres: Kolín

Obec: Kolín

Adresa: Brendlova ulice

Název objektu: Kostel sv. Bartoloměje

Rejstříkové číslo památky: 19709/2-735 Ústředního seznamu kulturních památek
České republiky

Údaje o památce

Autor: Petr Parlář 1261 - 1378, Josef Mocker 1885 - 1910

Sloh/Datování: Gotika pol. 13 st. V pozdější době několik dostaveb a rekonstrukcí

Materiál: kámen, pískovec jemnozrnný-Podhorní újezd, mušlový vápenec –
kutnohorský okrovo-běžové barvy

Údaje o akci

Vlastník: Římskokatolická farnost Kolín

Investor: Římskokatolická farnost Kolín

Termín realizace průzkumu: listopad 2014

Restaurátor: Bohumil Pánek, Říčany 25101, Žižkova 276

Památkový dohled – Ing. Arch. Havlíková, Mgr. Maděrová

Popis památky

Vlastní kostel je trojlodní stavba, postavená v gotickém slohu. Nižší, západní část je raně gotická s vnějším opěrným systémem. Na severní straně se nacházejí dva vstupní portály. Tympanon pravého portálu je kopií původní plastiky ze 13. století, která byla sňata při rekonstrukci na konci 19. století.

Stavba městského kostela byla zahájena v roce 1253 králem Přemyslem Otakarem II. Prvním krokem bylo vybudování dnes nezachovaného raně gotického chóru a vztyčení obvodových zdí síňového trojlodí. Dvorní architekt Petr Parlér byl povolán císařem Karlem IV. po poškození kostela požárem v roce 1349. Parlér začíná práci výstavbou nového katedrálního chóru. Před rokem 1400 byly dokončeny chórové kaple, rozšířena okna trojlodí a severní věže. K jižní boční lodi byla přistavěna kaple Panny Marie (dnes nazývána Kokovská). Roku 1504 byl chrám obohacen o vysokou hranolovou zvonici. Sem byly přeneseny zvony z poškozené severní věže. Po skončení třicetileté války se začalo s rekonstrukcí chrámu. Roku 1869 postihl chrám další požár a o tři roky později se přestavby ujímá architekt Josef Mocker, přestavba se týká zvonice a severní věže. Mocker se stává autorem celkové rekonstrukce chrámu, zahájené Spolkem na dostavění děkanského chrámu v Kolíně, který vznikl roku 1878. Změny se dotkly především Parlérova vrcholně gotického chóru, kde byla vyměněna či přímo většina architektonických detailů. Vzniklo též dnešní romanticko novogotické zastřešení stavby. Při bombardování v březnu 1945 neušel ani chrám lehkému poškození. Opravy byly zahájeny hned po skončení války. V roce 1963 byla zahájena celková rekonstrukce a restaurátorské práce pokračují do dnešních dnů. Roku 1995 byl chrámu sv. Bartoloměje udělen status národní kulturní památky.

Restaurátorský průzkum a záměr se týká kamenných architektonických prvků, článků, omítek stěn a klenby interiéru ochozu .

Lod' kostela je řešena jako halové trojlodí nesené šesticí mohutných svazkových pilířů.

Halové trojlodí i prostory kruchty a podkruchtí jsou sklenuty křížovými klenbami se svorníky. Pruty těchto kleneb pak sbíhají až k soklové části pilířů s tím, že u paty klenby jsou tyto pruty ozdobeny listovými hlavicemi a v soklové části jsou patky s jednoduchým oblounovým profilem. Konstruktivní prvky, tj. pilíře a pruty, klenební žebra a svorníky kleneb byly vysekány z kamene. Plochy kleneb a stěn jsou opatřeny omítkami a vápenným nátěrem.

V rámci přestaveb jak v případě vnějšího pláště tak i na interiérových prvcích došlo k odstranění dochovaných omítkových vrstev a k odstranění povrchových barevných úprav na kamenných prvcích.

Kamenné prvky byly opatřeny novým spárováním, zrovna tak plochy stěn a kleneb byly opatřeny novými gotickými omítkami, které ovšem dostali jinou barevnost a ztmavují celý interiér kostela. Současně byly provedeny výměny kamene za okrovější hořický pískovec, včetně spárování, které je světlejší, tak že konstruktivní prvky po těchto úpravách nepůsobí jako jeden díl.

I přes tuto úpravu jsou na některých částech patrné pozůstatky barevných povrchových úprav /červená a zelená/. Toto vše již bylo včetně průzkumu zdokumentováno při již provedených pracích rok 2012, 2013, 2014 – Trojlodí, Sladovnická a Kokovská kaple, již byla schválená koncepce, která bude uplatňována nadále. Interiér lodi tedy již z větší části prodělal opravy omítkových vrstev a i kamenných prvků v souvislosti s dlouhodobým zatékáním do kleneb v jihovýchodní části lodi kostela a který navazoval na tuto již stanovenou koncepci.

Nálezová (průzkumová) zpráva:

Nejdříve byl proveden vizuální průzkum celkového stavu památky včetně základní fotodokumentace. Při zpracování restaurátorského záměru byly využity zkušenosti získané v minulých opravách, kde byl rozsah poškození obdobný jako na zbývajících částech kostela.

Kamenné architektonické články v interiéru kostela jsou pokryty nesouvislou vrstvou prachových částic, stejně jako pohledové spárování mezi jednotlivými články,

kteřé díky své hrubší struktuře přitahují prachové nečistoty.

Na některých místech na hlavicích pilířů, pilířích, soklových partiích jsou patrná drobná mechanická poškození, formou odlomených hran, částí profilů a rohů, mechanická poškození jsou staršího původu.

Soklové partie pilířů a stěn jsou místy vlhké a lokálně se zde vyskytují výkvěty solí způsobené vzlinající vlhkostí.

Případné statické poruchy na konstrukčních prvcích kleneb či jiná další poškození bude možné identifikovat až po postavení lešení a podrobnější prohlídce.

Omítky na stěnách a na klenbách jsou pokryty vrstvou prachových nečistot. V některých partiích kleneb dochází ke sprašování a rozpadu omítek. Omítky se v těchto partiích odlupují a odpadávají v tenkých i silnějších vrstvách.

Spárování se vlivem zvětrávání stává nefunkčním, nebo místy zcela chybí zejména v klenbových partiích

Spárování je potřeba obnovit novou vápennou směsí. Chybějící zdivo bude opět doplněno umělým kamenem a zpatinováno. Povrch zdiva bude na závěr ošetřen vápenným nátěrem. Vzhledem k tomu, že se jedná o interiér, není zdivo poškozováno povětrnostními podmínkami a proto se nachází v dobrém stavu. Je potřeba interiér zbavit především prachu, který se zde usazoval.

Předpokládaný postup restaurátorských zásahů:

Nejprve po postavení lešení budou veškeré prvky fotograficky dokumentovány a bylo dohodnuto, že veškeré práce budou prováděny, aby nedošlo k poškození všech architektonických a historických prvků, např. montáž lešení apod.

Restaurátorské zásahy v interiéru kostela se zaměří na konsolidaci kamenných architektonických článků, tmelení otevřených trhlin, oprav spárování, ostatní etapy restaurátorského zákroku budou vedeny konzervačním způsobem tzn. že domodelování chybějících částí bude provedeno pouze v rozsahu zajištění kamene a vše bude konzultováno s pracovníky NPÚ. Stejný bude přístup k případným barevným retuším.

1.

Nejdříve bylo přistoupeno ke konsolidaci narušených míst prostředkem POROSIL Z 30 a to podle rozsahu poškození případně několikrát.

2.

vyluxování prachových nečistot vysavačem, očištění a omytí jemně houbou setřením s použitím teplé vody s maximálním ohledem na zachování patiny kamene a zachování všech dochovaných pozůstatků barevných úprav.

3.

mechanické odstranění dožilých nebo nevyhovujících starších vysprávek, vysekání uvolněného nebo nevhodného spárování.

4.

injektáže trhlin a prasklin, materiál bude použit podle typu trhlin, vápenné injektáž – VAPO – injekt, případně PARALOID B 72.

5.

doplnění plastických doplňků architektonických prvků umělým kamenem na minerální bázi za použití VAPA probarvené ve hmotě minerálními pigmenty Bayferox stejné barevnosti a struktury podle originálu

6.

vysekané a vyčištěné spáry ve zdivu byly znovu zaspárovány vápennou maltou, pojivo vápno – vápenka Mokrá, přídavek hydraulického pojiva 5%, ve směsi pískem./stra, AQUA/

Nové spáry musely být v průběhu tvrdnutí vlhčeny, aby malta byla dobře hydratovaná a nedošlo k jejímu zprahnutí a tak ztratě pevnosti.

7.

doplnění odpadlých a odstraněných ploch omítek bude doplněno vápennou maltou s pískem odpovídající frakce a barevnosti modifikovanou minerálními pigmenty v Porosilu . Zdivo bude nakonec ošetřeno vápenným nátěrem Porokalk, v místech polychromií bude více naředěn.

8.

lokální patinace budouli potřebné a závěrečná restaurátorská zpráva s fotodokumentací

Použité technologie a materiály

Čištění: vysavač, teplá voda, parní čištění, neutrální detergenty, houba, štětec, sil. kartáč, dřev. špachtle , kovové špachtle, gravírovací tužka.

Mytí a odsolování: čistá voda a buničinové zábaly, oplach vodou

Odstraňování krust: skalpel , pneumatická mikrojhla , jemné diamantové brusy

Biocidní ošetření: Porosan s lihem . /firma AQUA/

Zpevňovací prostředek: Porosil Z30 /firma AQUA/

Použitý tmel: pojivo vápno – vápenka Mokrý, přídavek hydraulického pojiva 5%, ve směsi pískem./stra, AQUA/

Vápenný nátěr: Porokalk

Barevné sjednocení: Porosil Z30+ethanol,minerální pigmenty /

Hydrofobizační prostředek: Porosil VV 5+ /firma AQUA/

Doporučený režim památky : Vzhledem k náročnosti a velikosti stavby doporučuji provádět pravidelnou kontrolu povrchu všech kamenných prvků.

Bohumil Pánek

Kamenosochařství – restaurátorství

Říčany 25101

Žižkova 276

Držitel restaurátorské licence MKČR na restaurování nepolychromovaných
nefigurálních uměleckořemeslných děl z kamene č.j. MK 492/2001 ze dne 31.1.2001.

RESTAURÁTORSKÁ DOKUMENTACE

Restaurátorský průzkum a restaurátorský záměr - 2014

**Bartoloměje Kamenné architektonické prvky, články, zdivo bočních fasád lodi
kostela a fasády štítu presbytáře, kamenné architektonické prvky, články,
omítky stěn a klenby interiéru ochozu – Kostel sv Bartoloměje**

LISTOPAD - 2014

RESTAURÁTOR: BOHUMIL PÁNEK , ŘÍČANY , ŽIŽKOVA 276

Fotografická dokumentace

